

ZYTA CZECHOWSKA – nauczyciel Roku 2019, pedagog specjalny oraz właściciel i dyrektor Niepublicznego Ośrodka Doskonalenia Zawodowego. Trenerka z zakresu TIK i programowania, autorka publikacji i laureatka wielu ogólnopolskich konkursów. Ekspert Microsoftu oraz Ambasador programu eTwinning. Współprowadzi blog www.specjalni.pl.

JOLANTA MAJKOWSKA – wicedyrektorka Zespołu Szkół Specjalnych w Kowanówku. Autorka licznych artykułów i publikacji na temat innowacyjnych metod i technik nauczania. Trenerka z zakresu TIK i programowania. Ekspert Microsoftu oraz współautorka bloga www.specjalni.pl.

JAK OCENIAĆ UCZNIÓW ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI, KORZYSTAJĄC Z NARZĘDZI TIK

ZYTA CZECHOWSKA • JOLANTA MAJKOWSKA

Edukacja zdalna przyczyniła się do tego, że na nowo zaczęliśmy rozmawiać o zasadności oceniania. Paradoksalnie uwypukliła ona irracjonalność tradycyjnego, stopniowego ocenia postępów i wiedzy uczniów.

Wszyscy zastanawialiśmy się, czy dla nas, nauczycieli, rodziców, pedagogów ocenianie uczniów powinno być priorytetem. Czy nie lepiej więcej wzajemnej energii przeznaczyć na budowanie relacji, rozwijanie umiejętności współpracy, kształtowanie konkretnych kompetencji kluczowych, na co nie zawsze jest czas i możliwość w tradycyjnej stacjonarnej szkole?

W przypadku uczniów, a szczególnie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE) docenianie każdego, nawet małego postępu, poprawnie

wykonanego zadania i przyrostu wiedzy jest niezwykle ważne. Po to, by wzmocnić ich motywację, poczucie sprawstwa i wzrostu własnej wartości, która na ogół jest bardzo niska. Doceniać ucznia możemy na wiele sposobów, począwszy od pochwały werbalnej, gestu, emotikonów, naklejek czy nagrody, którą może być np. w przypadku ucznia z autyzmem krótka stymulacja.

Nie ocena jest *clou* edukacji, ale umiejętności i kompetencje. Relacje, umiejętność funkcjonowania w społeczeństwie, rozwój zainteresowań, przyrost umiejętności manualnych, samoobsługowych i praktycznych. Ocenić można nie tylko sprawdzian, ale także postawę dziecka, zaangażowanie, wysiłek, który wkłada w zdobywanie nowych umiejętności, nawet tych praktycznych, które ułatwiają codzienne funkcjonowanie.

ZYTA CZECHOWSKA JOLANTA MAJKOWSKA

Formalna edukacja składa się z trzech podstawowych elementów: programu nauczania, procesu nauczania oraz oceniania. Ten ostatni element jest jedną z najważniejszych przyczyn niechęci do szkoły, utraty zaufania do nauczycieli i radości z przyswajania wiedzy.

Wszystkie dzieci, i te młodsze, i starsze uwielbiają się uczyć, ale niestety nie wszystkie czerpią z nauki radość. Dlaczego tak się dzieje?

- Bo szkoła, wsadzając je bardzo często w konkretne ramy, zabija swobodę i kreatywność.
- Proces uczenia wiąże się z oceną, która większość uczniów paraliżuje i wpływa na zmianę celów uczenia się. Dzieci uczą się dla ocen, a nie dla przyjemności i dla własnej satysfakcji.
- Bo nie zawsze młodzi ludzie mają możliwość uczenia się od siebie, a to najbardziej efektywny i przyjemny proces.

Pisał już o tym Ken Robinson: *Uczenie się jest procesem naturalnym. Szkoła jest wspólnotą uczących się. Dzieci chętnie uczą się od innych ludzi. Tymczasem w wielu przypadkach szkoła niszczy tę możliwość.*

Ocenianie jest nadal nieodłącznym elementem naszej szkoły. Od wielu lat zastanawiamy się nad jego sensem i wpływem na motywację do nauki i przyrostem wiedzy.

O ile w ciągu roku szkolnego możemy zrezygnować z tradycyjnego oceniania na rzecz konstruktywnej oceny, oceniania kształtującego, to ocenę za pierwsze półrocze i za cały rok szkolny jesteśmy zobowiązani wystawić. Wynika to wprost z rozporządzenia.

Słowo ocenianie wywołuje u uczniów, a często i ich rodziców niemiłe, a czasami nawet traumatyczne skojarzenia. Dziwi to o tyle, że celem oceniania powinna być diagnoza umiejętności, postępów i nabytej wiedzy, a nie wywoływanie strachu.

Przez lata systemu edukacji niestety ocena nie była traktowana jako konstruktywna informacja zwrotna dla ucznia, ale jako nagroda i kara. Taka jej forma przyczyniła się do postrzegania szkoły i stylu uczenia się.

Na szczęście coraz częściej z ust promotorów edukacji utopijnej, ale także świadomych, nowoczesnych nauczycieli słyszymy o konieczności odejścia od tego rodzaju oceniania na rzecz informacji. Alarmują oni o konieczności odejścia od tradycyjnego oceniania na rzecz oceniania kształtującego, konstruktywnych informacji zwrotnych i budowania zaufania na linii nauczyciel – uczeń.

Dlaczego powinniśmy zrezygnować z tradycyjnego oceniania na rzecz doceniania?

- Ponieważ ocena wyrażona stopniem:
  - nie zawsze odzwierciedla umiejętności ucznia i nie informuje o tym, co dziecko już wie, a nad czym powinno jeszcze popracować,
  - demotywuje do nauki,
  - naraża na etykietowanie i ośmieszanie,
  - powoduje strach, a on nie sprzyja efektywnemu uczeniu się,
  - jest często nieobiektywna i niesprawiedliwa,
  - bardzo rzadko poparta jest kryteriami sukcesu,
- uczeń dąży do tego, aby zdobyć jak najlepszą ocenę, a nie wiedzę.

W artykule opublikowanym w magazynie „Root and Branch” Neill napisał: *Na ocenę powinno składać się wiele rodzajów przesłanek, od pytań wielokrotnego wyboru przez wypracowania pisemne, projekty, obserwacje nauczyciela po samoocenę ucznia. Dobrzy nauczyciele wiedzą, jak korzystać z wachlarza sposobów oceniania i są świadomi, że można ocenić wiedzę przy użyciu wielu różnych narzędzi.*

Internet oferuje wiele ciekawych programów i aplikacji, dzięki którym sprawdzenie i utrwalenie wiedzy, uzyskanie informacji zwrotnej może być atrakcyjne dla ucznia i skuteczne dla nauczyciela. Wiele z tych

JAK OCENIAĆ UCZNIÓW ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI, KORZYSTAJĄC Z NARZĘDZI TIK

rozwiązań dodatkowo generuje dokładne zestawienia, które skracają czas przeznaczony przez nauczyciela na analizę wyników.

QUIZIZZ

Quizizz to bezpłatna aplikacja, która umożliwia nauczycielom sprawdzenie wiadomości w taki sposób, aby każdy uczeń pracował we własnym tempie. Na portalu po założeniu konta można przygotować test dostosowany do konkretnej grupy uczniów. Dla każdego zadania użytkownik może ustawić odpowiedni czas. Aplikacja pozwala także wizualizować treści dzięki możliwości dodania obrazu zarówno do pytania, jak i do poszczególnych odpowiedzi. Można również skorzystać z gotowych zestawów stworzonych przez innych użytkowników portalu. Różne tryby gry pozwalają uczniom uczestniczyć w zabawie zarówno w klasie, jak i w domu. Podczas gdy uczniowie rozwiązują zadania, nauczyciele otrzymują natychmiastową informację zwrotną na temat ich postępów. Dodatkowo szczegółowe wyniki testu znajdują się w zakładce Raporty i można je pobrać jako plik aplikacji Excel. Natychmiastowa informacja zwrotna może zostać wykorzystana przez nauczycieli do ewaluacji zajęć edukacyjnych z uwzględnieniem tych treści, które sprawiają uczniom problemy.

Jak korzystać z aplikacji?

1. Na stronie www.quizizz.com należy kliknąć **Zarejestruj** i wypełnić formularz.
2. Można skorzystać z istniejącego quizu lub wybrać przycisk **Utwórz** i stworzyć własny test.
3. Po wprowadzeniu nazwy quizu należy wskazać przedmiot i przejść do tworzenia pytań.
4. Dodając kolejne zadania, należy pamiętać o zaznaczeniu poprawnej odpowiedzi oraz wskazaniu czasu, w którym uczeń będzie musiał udzielić odpowiedzi. Do pytań można dodać obraz, plik wideo i plik audio.
5. Po dodaniu wszystkich pytań przyciskiem **Gotowe** w prawym górnym rogu przechodzimy do formularza, gdzie ustawiamy język, ustalamy przedział wiekowy uczniów i decydujemy, czy quiz ma być publiczny, czy prywatny.
6. Użytkownik ma do wyboru opcję **Rozpocznij quiz na żywo** lub **Zadaj pracę domową**.
7. Uczniowie wchodzą na stronę www.quizizz.com/join i wpisują 6-cyfrowy kod, aby wziąć udział w quizie na żywo lub odrobić pracę domową. Zostaną poproszeni o podanie nazwy, według której będą identyfikowani.
8. Po skończonej grze wygenerowane zostaną wyniki testu. Szczegółowa analiza będzie zapisana w zakładce **Raporty**.

Quizizz pozwala stworzyć test dotyczący prawie każdego tematu. Jest narzędziem dla ucznia w każdym wieku. Kolejność pytań jest losowa dla każdego ucznia. Nie wymaga projektora, ponieważ gracze widzą pytania i odpowiedzi na własnych urządzeniach, można więc na zajęciach wykorzystać zarówno komputery, jak i tablety i smartfony dzieci.

BAAMBOOZLE

Ciekawe testy i quizy z elementami współzawodnictwa można znaleźć na bezpłatnej stronie Baamboozle, <https://www.baamboozle.com>

Sprawdzi się ona doskonale w pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, ponieważ umożliwia dodawanie do pytań ilustracji, co jest nie bez znaczenia, ponieważ wizualizacja treści jest nieodłącznym elementem pracy pedagoga specjalnego.

Jak zatem zaplanować zajęcia z wykorzystaniem gier Baamboozle? Quiz należy wyświetlić na aktywnej tablicy lub na projektorze bądź udostępnić podczas lekcji online. Klasa podzielona na dwa lub trzy zespoły odpowiada na wylosowane pytania. Platforma automatycznie przydziela punkty, które

ZYTA CZECHOWSKA JOLANTA MAJKOWSKA

wcześniej przy tworzeniu quizu ustalił nauczyciel. Quiz generowany jest automatycznie po dodaniu pytań i plików graficznych, dodatkowo pojawiają się puste losy, ujemne punkty i bonusy. Możemy skorzystać z opcji ćwiczeń lub gry. Strona Bamboozle umożliwią nie tylko tworzenie własnych quizów, oferuje także mnóstwo gotowych, stworzonych przez innych nauczycieli testów, z których można skorzystać bezpłatnie.

FLIPPITY

Wśród TIK-owych narzędzi dostępnych w Internecie warto zwrócić uwagę na szablony Arkuszy Google od Flippity. Jest to bezpłatna witryna oferująca szeroką gamę szablonów, które można pobrać, wypełnić własną, dostosowaną do potrzeb i możliwości uczniów treścią, a następnie grać online za pośrednictwem witryny Flippity. Wśród wielu interaktywnych gier i zabaw dostępnych na stronie jest również taka, która pozwala wygenerować quiz.

Jak korzystać z szablonów?

1. Po wybraniu szablonu quizu należy wybrać przycisk **Template**. Pojawi się nowe okno, w którym po kliknięciu **Utwórz kopię** zostanie utworzona kopia szablonu z wprowadzonymi przykładowymi pytaniami.
2. Kolejny krok to usunięcie istniejących pytań i wpisanie własnych treści. Należy pamiętać, aby nie edytować komórek z niebieskim tłem, ponieważ są one niezbędne do prawidłowego działania arkusza. Korzystając ze wskazówek zawartych w instrukcji szablonu, można dodać do quizu obrazy, nagrania z platformy YouTube oraz pliki audio przygotowane na stronie www.vocaroo.com.
3. Po wpisaniu pytań należy opublikować arkusz w Internecie, wybierając **Plik**, a następnie **Publikuj w Internecie**. W arkuszu, który się pojawi, kliknąć **Opublikuj**.
4. Wygenerowany link należy wkleić w pasek adresu w nowym oknie przeglądarki.

5. Wybrać przycisk **Get the Link Here**. W tym arkuszu znajduje się link do uruchomienia interaktywnego quizu.

Arkusze z quizami można dodać do zakładki Ulu-bione w przeglądarce i mieć je zawsze pod ręką. Warto wypróbować pozostałe arkuszy Flippity, ponieważ te proste szablony z pewnością sprawdzą się w pracy z dziećmi ze SPE.

TRIVENTY

Do oceniania i weryfikowania wiedzy uczniów warto wykorzystać również aplikację Triventy <https://www.triventy.com>. Aby skorzystać z tego narzędzia, nie trzeba instalować żadnej aplikacji. Uczniowie korzystają z krótkiego linku (triv.in), aby dołączyć do quizu na swoich laptopach, tabletach lub smartfonach. Narzędzie jest bezpłatne, pozwala na tworzenie ciekawych quizów i testów, istnieje także możliwość zaproszenia innych osób do ich współtworzenia. Poza tym ciekawy i przejrzysty interfejs zachęca do ćwiczeń. Podczas wypełniania quizu można uruchomić dźwięk, który dodatkowo zmotywuje uczniów do pracy. Po ukończeniu testu dostępna jest informacja o liczbie uzyskanych punktów. Wszystkie stworzone testy zapisują się i znajdują w zakładce Moje quizy. Z tego miejsca można edytować quizy oraz je udostępniać.

Jak stworzyć test w programie Triventy?

1. Po wejściu na stronę <https://www.triventy.com> należy założyć konto użytkownika.
2. Kliknąć **Create a new Quiz**.
3. Nadać tytuł, ustalić czas na odpowiedź, język i opcjonalnie dodać zdjęcie, które będzie ten test identyfikowało.
4. Po ustaleniu podstawowych danych trzeba kliknąć **kontynuuj** i przejść do dodawania pytań oraz przykładów odpowiedzi. Jedną poprawną odpowiedź zaznacza się zielonym ptaszkiem.

JAK OCENIAĆ UCZNIÓW ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI, KORZYSTAJĄC Z NARZĘDZI TIK

- Po dodaniu wszystkich pytań należy test zapisać. Przed zapisaniem quizu można go jeszcze podejrzeć. W każdej chwili można go również edytować.
- Aby udostępnić quiz, należy go upublicznić, można także wybrać kategorię i podkategorię. Link do quizu znajduje się w głównym oknie quizu, w jego metryczce.
- Uczniowie wchodzą na stronę <http://www.triventy.com/join/> lub zaczytują wygenerowany kod. Wpisują swoje imię oraz unikalny kod testu.
- Po wpisaniu imion uczniowie są widziani przez nauczyciela. Gdy nauczyciel uruchomi test, pojawiają się pytania. Test możemy udostępnić bezpośrednio do aplikacji Classroom.

Program daje również możliwość skorzystania ze zbioru publicznych quizów, które przygotowali inni użytkownicy. W tym celu należy kliknąć **publiczne quizy**, ustalić język i wyszukać je za pomocą lupki.

Do oceniania uczniów i uzyskiwania informacji zwrotnej warto także wykorzystać aplikacje dostępne na platformach do edukacji zdalnej firmy Microsoft i Google. W Office 365 użytkownik wykorzysta aplikację Forms, a w G Suite Formularze Google. Wartością dodaną tych aplikacji jest to, że testy online sprawdzają się same, a nauczyciel ma więcej czasu na przygotowanie się do zajęć. Dzięki zbiorczym raportom można zobaczyć, jakie postępy robią uczniowie i jakie zagadnienia należy nadal utrwalać i ćwiczyć.

Coraz częściej powielanym i polecanym hasłem wśród nauczycieli, ale także propagatorów zmian w zakresie oceniania jest: **Doceniaj, nie oceniaj!** Niestety, nie każdy nauczyciel poza poparciem hasła potrafi wcielić je w szkolną codzienność. Odejdźcie od wieloletniej praktyki i częsty opór rodziców sprawia, że nie do końca chcą potraktować oceny jako konstruktywnego elementu w procesie uczenia się. Nie zauważają jej paraliżującego i demotywującego aspektu.

Pamiętajmy jednak, że ocena postępów i umiejętności uczniów nie musi być wyrażona każdorazowo stopniem! Zmiana zależy od nas i możemy być przykładem na to, że szkoła stanie się przyjaznym miejscem uczenia się, rozwijania pasji, zainteresowań i budowania własnej wartości i tożsamości.

Dlatego nauczycielu:

- Pamiętaj, że ocena może przyjąć różną formę, a tak naprawdę chodzi w niej o to, aby zmotywować do dalszej pracy, wzmocnić ucznia i pokazać mu, że warto się uczyć.
- Wzmacniaj pozytywnie i doceniaj każdy wkład i wysiłek ucznia.
- Udzielaj konstruktywnej informacji zwrotnej, która będzie swego rodzaju oceną postępów, wiedzy i umiejętności.
- Zaufaj uczniom i pozwól na autorefleksję i autoocenę swoich umiejętności i wiedzy.
- Skonstruuuj i udostępnij większe spektrum form oceniania. Nie zawsze musi być to test i sprawdzian.
- Zaproponuj takie aktywności i zadania, które będą dostosowane do konkretnego dziecka, możliwe do oceny i wyrównają szanse wszystkim uczniom.
- Ocena nie zawsze musi być wyrażona stopniem.

My, nauczyciele, zbyt często postrzegamy swoją rolę jako tych, którzy powinni wskazać błędy, niedoskonałości. Zbyt mocno skupiamy się na brakach i pomyłkach, utrwalając mechanizm błędów u uczniów i wzmacniając w nich poczucie niskiej własnej wartości.

Żadne dziecko nie przychodzi do szkoły po to, by dowiedzieć się, jak bardzo jest złe czy niedoskonałe i że niczego nie umie.

ZYTA CZECHOWSKA
JOLANTA MAJKOWSKA

Warto zmienić swoje podejście na rzecz doceniania tego, co dziecko już wie i potrafi. Będzie to z pewnością o wiele bardziej motywujące do dalszego rozwoju niż permanentna krytyka i wskazywanie braków.

Jedną z technik, która pozwoli nam wszystkim na zmianę postępowania może być *metoda zielonej kredki*, przez niektórych nazywana *metodą zielonego ołówka*. Pozwala ona dziecku skoncentrować się na rzeczach, które wykonało dobrze. Nauczyciel zauważa, zaznacza i docenia tylko te elementy zadania, pracy, wypracowania czy ćwiczenia, które uczeń wykonał dobrze. Za pomocą zielonego koloru zaznaczamy tylko to, co jest zrobione poprawnie. Przy sprawdzaniu dyktanda u dołu kartki wpisujemy w poprawnej formie słowa, w których dziecko zrobiło błąd, podobnie postępujemy w przypadku zadań z matematyki. Jeśli dzieci zobaczą elementy wykonane poprawnie, będą nieświadomie starały się je powtórzyć, ponieważ będzie im się to kojarzyło z pochwałą i pozytywnymi emocjami, których za sprawą pochwały doświadczyły.

Pozytywne emocje i dodatkową motywację możemy także uzyskać dzięki prostemu rozwiązaniu, które znajduje się w aplikacji Teams. Mowa o funkcji Pochwały. Nauczyciel może docenić wysiłek swoich uczniów włożony w wykonanie zadania, dodając na czacie lub w konwersacji na kanale motywujące naklejki.

Jak uruchomić funkcję Pochwały?

1. Poniżej obszaru, w którym nauczyciel pisze nową wiadomość do ucznia, należy wybrać pozycję **Pochwała**.

2. Kliknąć na wybrany znaczek.
3. Dodać imię i nazwisko ucznia, którego chce się pochwalić oraz opcjonalnie opis.
4. Wybrać pozycję **Podgląd**.
5. Gdy wszystko będzie gotowe, kliknąć **Wyślij**.

Mikołaj Marcela w swojej książce „Jak nie spieprzyć życia swojemu dziecku” poświęca wiele uwagi ocenianiu i znaczeniu ocen. Zachęca rodziców, ale także nas, nauczycieli, do zmiany postrzegania oceniania i ocen, które nie zawsze są kalką umiejętności i wiedzy, ponieważ wysokie oceny z większości przedmiotów nie powiedzą wam nic o stopniu opanowania materiału i samym procesie uczenia się, zdradzą jedynie zdolność dziecka do zdawania testów i „zakuwania” kolejnych porcji materiału¹.

Warto przemyśleć te słowa i zmianę postępowania w obszarze oceniania zacząć już dziś, i to od siebie. ●

BIBLIOGRAFIA

1. Marcela M. *Jak nie spieprzyć życia Twojemu dziecku*, Warszawa 2020.
2. Robinson K., Aronica L. *Kreatywne szkoły. Oddolna rewolucja, która zmienia edukację*, Kraków 2015.
3. Robinson K. *Twoje dziecko i szkoła*, Gliwice 2018.

¹ Marcela M. *Jak nie spieprzyć życia Twojemu dziecku*, Warszawa 2020.

